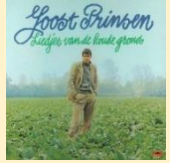

209 Betekenisvolle mensen - betekenisvolle woorden

Joost Prinsen - daar zat hij voor de buis, een uur later zou hij 81 jaar zijn. Een wat kromme rug, hoofd wat naar voren - zo kennen we 'm al meer dan 45 jaar. Onvergetelijk als Erik Engerd in *De Stratemakeropzeeshow*, voor ons ook onvergetelijk met zijn in 1977 verschenen LP-album *Liedjes van de koude grond* met het eerste nummer *Frekie* - misschien wel het zachtmoedigste lied dat ik ken - een wonderschone tekst van Willem Wilmink. Luister vooral, laat je meenemen!

Het voor mij onvergetelijke lied *Oorlogswinter* is niet autobiografisch. Maar Joost Prinsen zal zeker geraakt zijn door het verhaal van een zoon en zijn vader. Zoon Joost was negen jaar toen zijn vader Claudius Prinsen - burgemeester van Roosendaal en Breda - in 1952 overleed. Het einde zegt alles:

't Kwam niet in mijn gedachten
Dat je me nooit meer zou halen
Je hebt me enkel gebracht'

Joost Prinsen was die avond gast in het televisieprogramma Op1 voor de presentatie van zijn boek *Een Bevoorrecht Mens*, een bundel van honderd portretten van mannen die betekenis in zijn leven hadden, positief of negatief. Maar tussen de regels lijken de verhalen óók een zoektocht naar zijn vader. 'Was je op zoek naar je vader?' werd hem gevraagd. 'Ja, ik denk het wel.'

Voor de tv gezeten stelde ik mij dezelfde vraag: 'Was ik in mijn leven op zoek naar mijn vader die overleed toen ik zes was?' Mijn antwoord is 'nee'. Ik zocht niet maar miste 'm wel erg.

Amper 16 - net geslaagd voor mijn MULO-B - kreeg ik een stevige hand van de directeur Personeelszaken van de 'Vocaleumfabriek', terwijl hij de voor mij onvergetelijke woorden sprak: "Nu treed je de bruisende maatschappij binnen." Het klonk als een proclamatie, het was een belofte. Ik ging werken op het laboratorium als ... ja, als wat? Ik was helemaal klaar met de school waar ik de laatste twee jaren al spijbelend doorheen was gerold. Het lag dus wel voor de hand dat de schooldirecteur tegen mijn moeder zei: "Laat Roel maar gaan werken, dan komt er misschien nog iets van hem terecht." Gelijk had-ie; of toch niet? Nee, want drie maanden later boden de woorden van die directeur Personeelszaken mij een volkomen ander levensperspectief. Niet het "*laat Roel maar gaan werken*" zou mijn toekomst bepalen maar het '*Nu treed je de bruisende maatschappij binnen*' opende de deuren naar mijn toekomst - ik was 16 jaar oud.

Met vijf volwassenen, twee vrouwen en drie mannen, ontdekte ik niet alleen de wondere wereld van de chemie maar leerde ik ook volwassen sociale relaties te hanteren, mee te praten over wat buiten het werk in de samenleving gebeurde. Er was geen ruimte meer voor kwajongens-achtigheid en spijbelen; dat hoefde ook niet meer. Er was op het lab aandacht voor elkaar. Juist toen - misschien daardoor - gebeurde wat nog niet eerder in zo'n hevige mate was gebeurd: ik zocht mijn vader niet, maar juist in de ontmoeting met de vijf mensen op het laboratorium ging ik mijn vader verschrikkelijk missen. En hoe bijzonder, dat bleef niet onopgemerkt. Ik heb mij later vaak afgevraagd hoe het kwam dat ir. Voorhoeve - het hoofd van het laboratorium - mij regelmatig uitnodigde om bij hem thuis te komen om deelgenoot te zijn van zijn gezin dat in de wijk Veerallee woonde. Daar bezorgde ik eerder - 14, 15 jaar oud - nog om zes uur 's morgens Trouw en de Volkskrant bij 'deftige mensen', ook bij hem. Hij stimuleerde me om schriftelijk 'technische chemie' te studeren. Maar hij stimuleerde me acht jaar later ook toen ik een geheel nieuwe wending aan mijn leven wilde geven omdat ik met en voor mensen wilde werken!

Was zijn omgang met mij het voorspel van wat mij daarna vaak is 'overkomen'? Ik was toen en ook later niet *zoekend* naar mijn vader, maar betekenisvolle mannen en vrouwen *vonden mij* wel - niet zelden op bijzondere momenten en op een bijzondere manier. Mijn wondermooie weg als bestuursvoorzitter van vier ziekenhuizen en een hogeschool heb ik aan die *vinders* te danken. Een neef van mij schonk mij indertijd het gedicht *Kunst* van Martin Bril. Het hangt al decenia voor ons raam en werd door heel veel deurbellers gelezen voordat de deur openging. Het eindigt zo:

'Zoeken heeft dus
Nauwelijks zin, maar
Vinden wel

De kunst is zo te leven
Dat het je overkomt -
Die klaarheid, af en toe'

Ik zocht niet, maar betekenisvolle mensen lieten zich wél vinden en vonden mij – mensen om ons heen, ver weg, levend, gestorven maar in ons midden. Ze werden gidsen op mijn levensweg, mannen en vrouwen, oud en jong, met hun woorden, kunstuitingen, hun keuzes en daden, hun liefde. Zo kon het me overkomen, '*die klaarheid, af en toe*' – Ik noem geen honderd namen; ik noem wel Bonhoeffer en Levinas omdat zij de representant zijn van alle mensen die ons leerden om betekenisvol op *anderen* gericht te zijn en daarin verantwoordelijkheid te nemen.

Maar toch *overkomt* me tegenwoordig óók dit: als ik niet oppas ontwikkel ik een toenemende aversie tegen mensen (vooral mannen!) van mijn generatie (zeg maar de zeventigplussers) die, zonder beloftevolle woorden voor de generaties na hen, lijken te zijn vervallen in een betekenisloos bestaan. Maatschappelijk en sociaal uitgedoofd hebben ze zich na hun pensioen teruggetrokken in hun eigen bubbel, niet meer bereid enige maatschappelijke en sociale verantwoordelijkheid te nemen. Dat is voor ánderen, zij 'genieten' van hun welvaart en maken zich daarbij geen zorgen over de vraag welke wereld ze achterlaten aan volgende generaties.

Gelukkig beschik ik over een zeer adequaat wapen tegen die aversie. Steeds weer word ik blij van jonge mensen; ze zwaaien, varend door de gracht; soms ontmoet ik ze toevallig, op straat, in de supermarkt. Maar er zijn ook echte ontmoetingen met jongeren die een betekenisvol verhaal vertellen dat raakt, zoals het verhaal van die jongeman van 18 jaar. Ik vertel het graag.

Hij zit al negen jaar op de jeugdtheaterschool Zwolle. Elk cursusjaar wordt afgesloten met publieke optredens. Dit jaar twaalf keer onder meer in de schouwburg Odeon in Zwolle. Het toneelstuk heet "*Draag*" en het script is geschreven door de regisseur. Het is mede gebaseerd op zijn autobiografische ervaringen: Annabel is een meisje van circa tien jaar. Haar vader is ziek en onverwacht wordt ze geconfronteerd met zijn overlijden. Hoe verwerkt zij die schokkende ervaring?

Annabel scheidt voor zichzelf een fantasiewereld. De toeschouwers – basisschoolleerlingen en ouderen – gaan daarin met haar mee. In een twintigtal scènes zoekt het meisje antwoord op de vraag waar haar vader is. In de hemel? Op de maan? – daar is immers geen leven mogelijk! Deze scènes worden afgewisseld met speelse fantasiescènes die ook horen bij het leven van een jong meisje. Na goed drie kwartier

klinkt het applaus, ontroering is voelbaar. Voor de speelgroep is er op die hete middag de behoefte om uit te hijgen, de eigen emotie te verwerken – ze gaan zitten op de schaduwrijke trappen, de entree van het museum De Fundatie tegenover de schouwburg. Dan komt vanuit de schouwburg een vrouw aangelopen – hij schat haar een jaar of 70/75, 'van uw generatie, denk ik.' Zij *vond* hen, sprak hen aan – het *overkwam* de speelgroep: hoe ze met betraande ogen had staan applaudisseren; hoezeer ze onder de indruk was van de manier waarop de jonge spelers dit confronterende onderwerp in die speelse context vorm hadden weten te geven. Hoe prachtig ze zich hadden ingeleefd in hun rol. Zij moedigde ze aan verder te gaan – 'jullie zijn zo goed.'

De jongeman die dit verhaal vertelde is onze kleinzoon Lennart. Zijn broer Jesper en hij laten ons zien wat gebeurt als jongeren en ouderen elkaar herkennen in betekenisvolle woorden –

'die klaarheid af en toe'

* Lees meer [over Joost Prinsen en zijn werk](#)

* Lees meer over het gedicht [Kunst](#) van Martin Bril en over zijn leven; hij werd slechts 49 jaar oud.

Muziek: 1. De twee liederen met een link in de tekst, gezongen door Joost Prinsen, gaan al 45 jaar met mij mee. Ik ben rijk!
2. [Ständchen van Franz Schubert](#). Het wonderschone lied (een serenade) voor tenor en piano kent veel mooie, goede transcripties. Daarom ook twee bewerkingen: voor [pianosolo door Franz Liszt](#); en voor [cello en piano](#).